

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

6 V. dolor passionis Christi fuerit maior omnibus doloribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

Cyrril.
August.
Chryſoſt.
Galat. 3.
Iuſt. Mar.

ſes exaltauit ſerpentem in deſerto, ita oportet exaltari filiū
hominis. Quam Cyrrillus ibi, Auguſt. Chryſoſtom. &
alii exponentes illud ad Galat. 3. Factus pro nobis male-
dictum. Refert etiam Iuſtin. ſupra, agnum paſchale
in figuram Crucis ſolitū eſſe aſſari afixum duobus
lignis recto, & tranſuerſo in modum Crucis expan-
ſis. Moyleſen præterea orantem expanſis manibus in
figuram Crucis, ut populus vinceret, hoc myſteriū
ſignificaffe, multi Patres exponunt, quos retuli prio-
ri tom. diſp. 56. ſect. 3. Sed de his hætenus. Solutio-
nes argumentorum primi & ſecundi non indigent
annotatione villa. De loco vero illo ad Galat. 3. qui in
ſol. ad 3. tractatur, plura dicemus inferius in diſput.
de Myſterio Crucis.

ARTICVLVS V.

Utrum Chriſtus omnes paſſiones ſuſtinuerit.

250.
Inſt. q. 48.
et a. 2 l. 10. in
2. ſo. à princi-
pio libri.

D quintum ſic proceditur. Videtur, quod Chri-
ſtus omnes paſſiones ſuſtinuerit. Dicit enim Hi-
lar. 10. de Trin. Vnigenitus Dei ad peragendum
mortis ſuæ ſacramentum conſummaſſe ſe omne
humanarum genus paſſionum teſtatur, cum inclinato capite
emiſiſſe ſpiritus. Videtur ergo, quod omnes paſſiones humanas
ſuſtinuerit.

2. Præterea. Iſai. 52. dicitur, Ecce intelliget ſeruus meus, &
exaltabitur, & eleuabitur, & ſublimis erit valde, ſicut ob-
ſtupuerunt ſuper eum multi, ſic inglorius erit inter viros aſpe-
ctus eius, & forma eius inter filios hominum. Sed Chriſtus eſt
exaltatus ſecundum hoc, quod habuit omnem gratiam, & o-
mnem ſcientiā, pro quo ſuper eum multi admirantes obſtupue-
runt. Ergo videtur, quod inglorius fuerit, ſuſtinendo omnem
paſſionem humanam.

art. 3. huius
quæſt.

3. Præterea. Paſſio Chriſti ordinata eſt ad liberationem ho-
minis à peccato, ut ſupra dictum eſt. Sed Chriſtus venit libera-
re homines ab omni genere peccatorum, ergo debuit pati omne
genus paſſionum.

Sed contra eſt, quod dicitur Ioan. 19. quod milites pri-
mi quidem frigerunt crura, & alterius, qui crucifixus eſt
cum eo: ad Ieſum autem cum veniſſent, non fregerunt e-
ius crura. Non ergo paſſus eſt omnem humanam paſſio-
nem.

q. 14. art. 4.

Reſpondeo dicendum, quod paſſiones humana poſſunt con-
ſiderari dupliciter. Vno modo quantum ad ſpeciem, & ſic
non oportuit Chriſtum pati omnem paſſionem, quia multa
paſſionum ſpecies ſibi inuicem contrariantur, ſicut combu-
ſtio in igne, & ſubmerſio in aqua. Loquimur enim nunc
de paſſionibus ab extrinſeco illatis, quia paſſiones ab intrin-
ſeco cauſatas, (ſicut ſunt egritudines corporales) non decuit
eum pati, ut ſupra dictum eſt. Sed ſecundum genus, paſſus eſt
omnem paſſionem humanam. Quod quidem poteſt conſide-
rari tripliciter. Vno modo ex parte hominum, à quibus paſ-
ſus eſt. Paſſus eſt enim aliquid & à Gentilibus, & à Iudeis, &
à maſculis, & à feminis, ut patet de ancillis accuſantibus
Petrum. Paſſus eſt etiam & à principibus, & à miniſtris eo-
rum, & populiſque, ſecundum illud Pſal. 2. Quare fremue-
runt gentes, & populi meditati ſunt inania? Aſſuerunt Re-
ges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduerſus Domi-
num, & aduerſus Chriſtum eius. Paſſus eſt etiam à familia-
ribus, & notis, ſicut patet de Iuda eum prodente, & Petro i-
pſum negante. Alio modo patet idem ex parte eorum, in qui-
bus homo poteſt pati. Paſſus eſt enim Chriſtus in ſuis amicis,
eum deſerentibus. In ſama per blaſphemias contra eum prola-
tas. In honore & gloria, per irriſiones, & contumelias ei illa-
tas. In rebus, per hoc quod etiam veſtibus ſpoliatus eſt. In ani-
ma per triſtitiā, & timorem. In corpore, per vul-
nera, & flagella. Terrio poteſt conſiderari quantum ad cor-
poris membra: Paſſus eſt enim Chriſtus in capite, pungen-
tium ſpinarum coronam, in manibus, & pedibus fixationem

clauorum, in facie alapas, & ſputa, & in toto corpore flagella.
Fuit etiam paſſus ſecundum omnem ſenſum corporum: ſe-
cundum tactum quidem flagellatus, & clauis confixus; ſe-
cundum guſtum, ſelle & aceto potatus: ſecundum olfactum, in
loco fetido cadauerum mortuorum (qui dicitur Caluarie)
appenſus patibulo: ſecundum auditum, laceſitus vocibus bla-
ſphemantium & irridenſium: ſecundum viſum, videns ma-
trem & diſcipulum, quem diligebat, ſlentes.

Ad primum ergo dicendum, quod verbum illud Hilar. eſt Citas in ap-
intelligendum quantum ad omnia genera paſſionum, non au-
tem quantum ad omnes ſpecies.

Ad ſecundum dicendum, quod ſimilitudo ibi attenditur,
non quantum ad numerum paſſionum & gratiarum, ſed
quantum ad magnitudinem viriū, quia ſicut ſublimatus
eſt in donis gratiarum ſuper alios, ita deiectus eſt infra alios
per ignominiam paſſionis.

Ad tertium dicendum, quod ſecundum ſufficientiam vna
minima paſſio Chriſti ſufficeſſet ad redimendum genus hu-
manum ab omnibus peccatis: ſed ſecundum conuenientiam,
ſufficiens fuit quod pateretur omnia genera paſſionum, ſicut
iam dictum eſt.

COMMENTARIVS.

Circa literam huius articuli fere nihil annotan-
dum occurrit, quia perſpicua ſunt omnia, quæ
D. Thomas dicit, & ſub illis capitibus, quæ nume-
rat, poteſt quilibet ex Evangelica hiſtoria recenſere
in indiuiduo perſonas, à quibus Chriſtus paſſus eſt,
conuicia, iniurias, paſſiones, ac dolores, quæ ſuſti-
nuit, de quibus omnibus infra in diſputationibus al-
iquid attingemus. Videri etiam poſſunt circa hunc
articulum, quæ in ſuperiori tomo diſputata ſunt de
defectibus à Chriſto aſſumptis, diſputat. 32. & 34. In
his vero, quæ Caietan. notat, recte dictum eſt malum
pænæ quodam modo eſſe deificata, eo quod à Chri-
ſto aſſumpta ſunt. Quod vero malum culpæ quo-
dammodo etiam deificatum ſit, non recte dictum
eſt. Nam malo culpæ tanta dignitas omnino repu-
gnat: Ratio enim ob quam malum pænæ ad tantam
dignitatem euectum eſt, nimirum ut valorem inſi-
nitum haberet ad ſatisfaciendum Deo, & ut nobis
fieret amabile, ac deſiderabile, non habuit locum in
malo culpæ, quod neſcit eſſe aptum ad ſatisfaciendum
ſed potius ſatisfactionem requirit, neque etiam debet
à nobis expecti, quin potius ipſum malum pænæ aſ-
ſumptum eſt, ut ſit indicio, quam ſit nobis odio ha-
bendum malum culpæ. Quod vero Chriſtus aſſum-
pſerit corpus de maſſa peccatrice, nō id fecit, ut pec-
catum illo modo deificaret, quia parentum pecca-
ta nullo modo ad ipſum pertinuerunt quoad cul-
pam: ſed ſolum quoad pœnam: ſed id fecit, ut pecca-
tores honoraret, eorumque naturam deificaret. Hæc
obiter dicta ſunt propter notatiunculam Caietani,
quem non in re, ſed ſolum in proprietate ſermonis
lapſum eſſe exiſtimo. De hac vero re diſputatum eſt
diſp. 33. ſect. 2. tomi prioris.

ARTICVLVS VI.

*Utrum dolor paſſionis Chriſti fuerit maior omnibus
doloribus.*

D ſextum ſic proceditur. Videtur, quod dolor paſ-
ſionis Chriſti nō fuerit maior omnibus alijs dolo-
ribus. Dolor enim paſſionis augeſcit, ſecundum gra-
uitatem, & diuurnitatem paſſionis. Sed quidam martyres
grauiores paſſiones & diuurniores ſuſtinuerunt, quā Chri-
ſtus, ſicut patet de Laurentio, qui eſt aſſatus in craticula, &
Vincentio, cuius carnes ſunt ungulis ferreis laceratae, ergo vi-
detur, quod dolor Chriſti paſſionis non fuerit maximus.

2. 274.

2. Præterea, Virtus mentis est mitiganda doloris, in tantum quod Stoici posuerunt, tristitiam in animum sapientis non cadere, & Aristot. posuit quod virtus moralis medium tenet in passionibus. Sed in Christo fuit perfectissima virtus mentis, ergo videtur, quod in Christo non fuerit maximus dolor.

3. Præterea, quanto aliquod patiens est magis sensibile, tanto maior sequitur dolor passionis. Sed anima est sensibilior, quam corpus, cum corpus sentiat ex anima. Adam etiam in statu innocentie videtur corpus sensibilis habuisse, quia Christus, qui assumpsit corpus humanum cum naturalibus defectibus, ergo videtur, quod dolor animæ patientis in purgatorio, vel in inferno, vel etiam dolor Adæ, si passus fuisset, maior fuisset, quam dolor passionis Christi.

4. Præterea, Maioris boni amissio causat maiorem dolorem. Sed peccator peccando amittit maius bonum, quam Christus patiēdo: quia vita gratiæ est melior, quam vita naturæ. Christus etiam, qui amisit vitam, post triduum resurrecturus, minus aliquid amisisse videtur, quam illi, qui amittunt vitam permansuri in morte. Ergo videtur, quod dolor Christi non fuerit maximus dolorum.

5. Præterea, Innocentia patientis diminuit dolorem passionis. Sed Christus innocenter est passus, secundum illud Hieronimus. Ego autem quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam, ergo videtur, quod dolor passionis Christi non fuerit maximus.

6. Præterea, in his, quæ Christi sunt, nihil fuit superfluum. Sed minimus dolor Christi sufficiens ad finem salutis humanæ: habuisset enim infinitam virtutem ex persona diuinæ. Ergo superfluum fuisset assumere maximum dolorem.

Sed contra est, quod Threnorum primo, dicitur ex persona Christi, attendite & videte, si est dolor, sicut dolor meus.

Respondens dicendum, quod sicut supra dictum est, cum de defectibus assumptis à Christo ageretur, in CHRISTO patiente fuit verus dolor, & sensibilis, qui causatur ex corporali nocuo: & dolor interior, qui causatur ex apprehensione alicuius nocuentis, qui tristitia dicitur. Vterque autem dolor in CHRISTO fuit maximus inter dolores præsentis vitæ, quod quidem contingit propter quatuor. Primo quidem, propter causas doloris: nam doloris sensibilis causa fuit lesio corporalis, quæ acerbiter habuit: tum propter generalitatem passionis, de qua dictum est: tum etiam ex genere passionis, quia mors confixorum in cruce est acerbissima: quia configuntur in locis nervosis, & maxime sensibilibus, sicut in manibus, & pedibus, & ipsum pondus corporis pendens continue auget dolorem, & cum hoc etiam est doloris diuturnitas, quia non statim moriuntur, sicut hi, qui gladio interficiuntur. Doloris autem interioris causa fuit: primo quidem omnia peccata humani generis, pro quibus satisfaciebat patiēdo, unde ea quasi sibi adscribit dicens in Psalm. 21. Verba delictorum meorum: secundo, specialiter casus Iudeorum, & aliorum in eius morte delinquentium, & præcipue discipulorum, qui scandalum passi sunt in CHRISTI passione: tertio, etiam amissio vitæ corporalis, quæ naturaliter est horribilis humane naturæ. Secundo potest magnitudo doloris eius considerari ex perceptibilitate patientis, & secundum animam, & secundum corpus. Nam & secundum corpus erat optime complexionatus, cum corpus eius fuerit formatum miraculose operatione Spiritus sancti: sicut & alia, quæ per miracula facta sunt, fuerunt alia potiora (ut Chrysostomus, dicit de vino, in quo CHRISTVS aquam conuertit in nuptiis) & ideo in eo maxime vixit sensus tactus, ex cuius perceptione sequitur dolor. Anima etiam secundum vires interiores, efficacissime apprehendit omnes causas tristitiæ. Tertio, magnitudo doloris CHRISTI patientis potest considerari ex doloris, & tristitiæ puritate. Nam in alijs patientibus mix-

atur tristitia interior, & etiam dolor exterior, ex aliqua consideratione rationis, per quandam derivationem, seu redundantiam à superioribus viribus ad inferiores, quod in CHRISTO patiente non fuit, quia unicuique virum permixtum agere, quod est sibi proprium, sicut Damascenus dicit. Quarto potest considerari magnitudo doloris Christi patientis, ex hoc quod passio illa, & dolor à CHRISTO fuerunt assumpta voluntarie, propter finem liberationis hominum à peccato. Et ideo tantam quantitatem doloris assumpsit, quæ esset proportionata magnitudini fructus, qui inde sequebatur. Ex his igitur omnibus causis simul consideratis manifeste apparet, quod dolor Christi fuerit maximus.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit ex vno tantum prædictorum, scilicet ex lesione corporali, quæ est causa sensibilis doloris. Sed ex alijs causis multo magis dolor Christi patientis augetur, ut dictum est.

Ad secundum dicendum, quod virtus moralis aliter mitigat tristitiam interiorem, & aliter exteriorem dolorem sensibilem. Tristitiam enim interiorem diminuit directe, in ea medium constituendo, sicut in propria materia. Medium autem in passionibus virtus moralis constituit (ut in secunda parte habitum est) non secundum quantitatem rei, sed secundum quantitatem proportionis, ut scilicet passio non excedat regulam rationis. Et quia tunc reputabant, quod nulla tristitia esset ad aliquid vitæ: ideo credebant, quod totaliter à ratione discordaret, & per consequens, quod totaliter esset sapienti vitanda, sed secundum rei veritatem tristitia aliqua laudabilis est (ut Augustinus, probat in 14. de ciuit. Dei) quando scilicet procedit ex sancto amore, ut pote cum aliquis tristatur de peccatis proprijs, vel alienis. Assumitur etiam, ut vitæ ad finem satisfactionis pro peccato, secundum illud Apostoli. 2. ad Cor. 7. Quæ secundum Deum est tristitia, penitentiam in salutem stabilem operatur. Et ideo Christus, ut satisficeret pro peccatis omnium hominum, assumpsit tristitiam maximam quidem quantitate absoluta, non tamen excedentem regulam rationis. Dolorem autem exteriorem sensus, virtus moralis directe non minuit: quia talis dolor non obedit rationi, sed sequitur corporis naturam. Diminuit tamen ipsum indirecte, per redundantiam à superioribus viribus in inferiores, quod in Christo non fuit, ut dictum est.

Ad tertium dicendum, quod dolor animæ separata patientis, pertinet ad statum futura damnationis, quæ excedit omne bonum præsentis vitæ. Unde cum dicimus Christi dolorem esse maximum, non comparamus ipsum dolori animæ separata. Corpus autem Adæ pati non poterat nisi peccaret, & sic fieret mortale & passibile, & minus doleret patiens, quæ corpus Christi, propter rationes prædictas. Ex quibus etiam apparet, quod etiam si per impossibile ponatur, quod Adam in statu innocentie passus fuisset, minus fuisset dolor eius, quam Christi.

Ad quartum dicendum, quod Christus non solum doluit pro amissione vitæ corporalis propriæ, sed etiam pro peccatis omnium aliorum, qui dolor in Christo excedit omnem dolorem cuiuscunque contriti: tum quia ex maiori sapientia, & charitate processit, ex quibus dolor contritionis augetur: tum etiam quia pro omnibus peccatis simul doluit: secundum illud Isai. 53. Vere dolores nostros ipse tulit. Vita autem corporalis Christi fuit tanta dignitatis, & præcipue propter diuinitatem unitam, quod de eius amissione etiam ad horam, magis esset dolendum, quam de amissione vitæ alterius hominis per quantumcunque tempus. Unde & Philosophus dicit 3. Ethic. quod virtuosus plus diligit vitam suam, quanto sit eam esse meliorem, & tamen eam exponit propter bonum virtutis. Et similiter Christus vitam suam maxime dilectam exposuit propter bonum charitatis, secundum illud Hieronimus. 12. Dedi dilectam animam meam in manibus inimicorum eius.

Et 2

Ad quin-

13. c. 15. à ma-
dio.

in corp. art.

p. 2. q. 64. ar.
1. & 2.14. 14. c. 9.
com. 5.13. c. 9. circa
ca. med. 10. g.Hemil 11. in
loco à medio
illus. 10. 3.

Fr. Suarez. tom. 2.

